

Ha a vonat táborhelyei az uttól félre esnek, a hol könnyen meg nem találhatók, akkor gondoskodni kell arról, hogy az utnak azon pontjain, a honnan a vonatokhoz lehet jutni, szintén egy zászló illetőleg lámpa jelezze a követendő irányt, vagy hogy ott egy küldöncz állittassék fel.

Szolgálat és magatartás laktáborokban.

Minden laktáborhelységben az állomásparancsnok által egy állomás-ügyeletitiszt jelölendő ki, a ki mint az állomásparancsnok közege, annak utasításai szerint az ör-, ügyeleti- és készütségi szolgálatra nézve szükséges részleteket szabályozza és azok végrehajtására felügyel; ezenfelül kötelmeihez tartozik a katonai és egészségügyi rendőrszolgálat kezelése.

Az állomás-ügyeletitiszt szolgálatára törzsesetleg főtisztok is alkalmazandók.

Kisebb viszonyok között a legföljebbvaló (rangban legidősb) csapat-ügyeletitisztekre háramlik az állomás-ügyeleti szolgálat is.

Minden helységben egy megfelelő erejű állomásőrség tartandó fenn, mely főőrségnek nevezetik, ha tőle más őrségek függenek.

Az állomásszolgálatához szükséges minden felvilágosítás az állomás (fő-) őrségen kérendő ki, illetőleg ott hagyandó vissza; a helységben való elszállásolás kiszemelésére hivatott közegek közül a legföljebbvaló (rangban legidősb) köteles az

Állomás ügyeletitiszt.

Állomás (fő-) őrség.

állomás (fő-) őrségnek egy szálláslajstromot átadni, a melyből a magasabb parancsnokok, az irodák és az intézetek szállásai kivehetők.

Hadifoglyok és foglyok, valamint az előőrsök, járőrök és őrségek által elfogott más személyek az állomás (fő-) őrség által vétetnek át és reájuk vonatkozólag az állomás-ügyeletitiszt utasításai kérendők ki.

Oly esetekben, a midőn az állomás (fő-) őrség őrei és járőrei a katonai rendőrszolgálat kezelésére, riadó jelek megfigyelésére stb. nem elegendők, különösen rajtaütések elleni közvetlen biztosításra, a helységkijáratoknál és egyéb fontos pontokra laktáborőrségek állítandók fel, melyek rendszerint a főőrségtől, bizonyos körülmények között a készütségtől függenek, azonban az állomás-ügyeletitisztnak közvetlenül is alárendelhetők.

A gyalogcsapatok és a lovasság csapatvonalai (lőszerkocsijai), melyek csapatjaikkal vagy csoportonként egyesítva éjjeleznek, valamint a csapatnál levő (vagy csapatonként egyesített) vágómarha, vonatőrségek által őriztetnek. Minden vonatőrség 1 altiszt- és 3—6 emberből áll. Ezen őrségek az illető csapattestek vagy csoportonkénti egyesítésnél, az állomás (fő-) őrségek által állítandók fel.

A gyalog csapatok és lovasság vonatőrségei.

A vonatőrségek az első esetben az illető csapatparancsnoknak, a második esetben az állomás (fő-) őrségnek vannak alárendelve.

A tüzérség és
önálló vonatok
[telepőrségei.

A tábori (hegyi-) tüzérség minden csapatteste és minden önállóan fellépő osztálya (alosztálya) által, továbbá minden önálló vonat által, egy a célnak megfelelő erejű telepőrség tartandó fenn.

A telepőrség által a lövegek, járóművek és vágómarha őrizetére szükséges örök állítandók fel; az őrség egy sorompórt tart fenn.

A telepőrség azon tüzér- (vonat-) test parancsnokának van alárendelve, a mely felállította.

Készültség.

Minden helységben az állomásparancsnok rendelkezése szerint, egy a cél által megkívánt erejű és összeállítású készültség tartandó fenn.

Ezen szolgálatra mindenkor egész osztályok vagy alosztályok (szakaszok, rajok) vezénylendők és azok, ha a harcalkészültség magasabb fokát kívánatos, megfelelő helyiségekben (riadószállásokon) vagy a helységen kívül eső megfelelő helyen egyesítve, tartandók készen.

A magasabb pa-
rancsnokságok
törzs- és vonat
őrségei.

Minden fő- és törzshadiszállásnál, továbbá minden dandárparancsnokságnál egy törzsőrség tartandó fenn, a mely lehetőleg a törzscsapatoktól adandó.

A törzsőrségek az illető parancsnokságoknál az illetékes diszöröket állítják ki és a fő- és törzshadiszállások irodáinak, valamint járműveinek őrizetére vannak hivatva; csak ha ezen járművek telepe a törzsőrségtől nagyobb távolságra fekszik, tartandó fenn azoknál a törzscsapatok részéről egy külön vonatőrség.

A törzs-(vonat)-őrség az illető fő-(törzs-) hadiszállás térparancsnokának van alárendelve.

Az állomásról az eltávozás szolgálaton kívül csak az állomásparancsnok belátása szerint engedhető meg. Az engedélyt erre azután tiszték számára a csapatparancsnokok, legénység számára az alosztályparancsnokok adják meg.

Az állomásról
való eltávozás.

Minden legénységi egyén, a hadapród-tiszt-helyettestől lefelé, a ki ily engedélyt kapott, egy engedélyjeggyel látandó el, melyben az idő, a melyre az érvényes, feltüntetendő.

Ha több csapattest egy helységben együtt laktáborozik, akkor minden jel előtt, mely a helységben levő összes csapatokat illeti, «háromszor Vigyázz» figyelmeztető és minden jel előtt, mely csak egy csapattestre vonatkozik, ennek (ezred) hívója adandó.

Jelek.

Az ellenség közelében a «Riadó»-n kívül más jelet adni nem szabad.

Csak a legmagasabb parancsnoknak áll jogában, valamely laktáborkörlet csapatai számára általános riadót elrendelni.

Felriasztás.

A hol szükségesnek mutatkozik, az erre vonatkozó parancs egyidejűleg a riadójellel, ha lehetséges táviratilag, különben írásban, adandó ki.

A riadó az egyes helyiségekben ép úgy történik, mint helyőrségekben. Elrendelésére csak az állomásparancsnokok — oly esetekben azonban, midőn a késedelemből veszély keletkezhet-

nék, az állomás-ügyeletisztek és az állomás (fő-)őrségparancsnokok is — vannak jogosítva.

A riadójelre az alosztályok teljes felszerelésben az alakuló-(telep-)helyeken, az alosztályok és csapattestek a gyülekezőhelyeken, azonnal megalkakulnak és azután a legnagyobb gyorsasággal a riadóhelyre vonulnak.

A helységen kívül tartózkodók kötelesek azonnal oda visszatérni.

Mindazok, kik a menet alatt a vonathoz tartoznak, ehhez mennek.

Az állomás-(fő-)őrség (telepőrség) és a lak-táborőrség, továbbá a törzs- és vonatőrségek mindaddig állva maradnak, míg azon parancsnok, a ki a felállítást elrendelte, a bevonulásra parancsot nem ad, vagy azok szükség esetén a készültséggel együtt az ellenségre vetik magukat.

Szigoruan kell örködni a felett, hogy rend és csend uralkodjék és senki oly rendelkezéseket ne tegyen, melyekre jogosítva nincsen.

A tábor alakja.

A tábor alakja a hely alakjától, nagyságától és minőségétől, továbbá a be- és kijáratok, a kutak és itatók fekvésétől, valamint a csapat kényelmére veendő tekintetektől függ. Ennél fogva a következőkben megállapított táboralakoktól, táv- és térközöktől, szükség esetén bármikor el lehet térni.

Az árnyékszék berendezés miatt a több harc-vonalban való táborozás lehetőleg kerülendő.

Gyalogcsapatok (váltüzérség) az 1. melléklet szerint táboroznak. A gyalogcsapatok rendszerint a hordható sátorfölszerelést használják.

A szükséghez képest fejlődött vonalban vagy oszlopban egymás mellett vagy egymás mögött is, lehet táborozni.

Az egymás mögötti oszlopokban való táborozásnál az alakuló vonal elmarad, a tisztek, valamint a főző- és tábortüzek, esetleg a vonatjárművek helyei, az oszloptól oldalt fekszenek és a tábor-(fő-)őrség is az oszlop egyik oldalán állitható fel.

Lovasság a 2. melléklet szerint táborozik.

A lovak minden vonala mögött a hozzá tartozó legénység táborozik.

Az alakulónal jelzi az arczvonulat, az összes kivonuló osztagok számára.

A szükséghez képest valamennyi vagy csak egyes lovasszázadok, egymás mögött is táborozhatnak. A tisztek, valamint a főző és tábortüzek, esetleg a vonatjárművek helyei, az oszloptól oldalt fekszenek; a főőrség is az oszlop egyik oldalán állitható fel.

Hasonló módon táborozhatnak az osztályok egymás mellett is, egymás mögött álló lovasszázadokkal.

Tábori (hegyi) tüzérség a 3. melléklet szerint táborozik.

Gyalogcsapatok.
1. melléklet.

Fejlődött vonalban vagy oszlopban.

Lovasság.
2. melléklet.

Lovasszázadok egymás mögött.

Tábori (hegyi) tüzérség.
3. melléklet.

A telepőrség vonala jelzi egyuttal a csapat arczonalát, ha lövegek nélkül kell kivonulni.

A lovak (málhás állatok) minden vonala mögött a hozzájuk tartozó legénység táborozik.

Ütegekkel egymás mögött.

Ha a szükség úgy kívánja, valamennyi üteg vagy csak egyes ütegek egymás mögött táborozhatnak.

A tisztek, valamint a főző- és tábori tüzek, esetleg a vonat járművek helyei az oszloptól oldalt fekszenek.

Szolgalatkezelés és magatartás a táborban.

Általában.

A szolgálat a táborban hasonlóan kezelendő, mint laktáborokban.

Tábor-ügyeleti tiszt.

Minden táborban (nagyobb testeknél minden együttesen táborozó csoportnál) a táborügyeleti tiszt által külön tábor-ügyeleti szolgálat végeztetik.

Tábor- (fő-) őrség.

Minden táborban (táborcsoportnál), hasonló módon mint a laktáboroknál, az állomás-(fő-)őrség, egy tábor-(fő-)őrség tartandó fenn.

Azon örök és őrségekre nézve, melyek a katonai rendőrszolgálat kezelésére, a riadójelek megfigyelésére stb., valamint a tábornak kifelé való elzárására és rajtaütések elleni közvetlen biztosítására is szükségesek, a «Szolgálat és magatartás laktáborokban» fejezet határozványai mérvadóak. Az említett célokra szükséges külön őrségek táborőrségeknek neveztetnek.

A telep- és vonatőrségek-, valamint készült-
ségek, továbbá küldöncszolgálatra vonatkozó-
lag táborokban szintén az előbb említett fejezet
határozványai mérvadóak.

Telep- és vonat-
őrségek, készült-
ségek, küldön-
czök.

Tábor-(fő-), telep- és vonatőrségeknek, továbbá készült-
ségeknek szabad ugyan sátrakat felállítani,
azonban csakis a puskák felhasználása nélkül.

Az őrségek és
készült-
ségek
sátrai.

A táborból való eltávozásra nézve ugyan-
azon határozványok mérvadóak, mint a laktábo-
rozásnál.

A táborból való
eltávozás.

A tábor elhagyása a legénységnek csupán a fő-(telep-)őrségnél vagy valamely erre kijelölt táborőrségnél engedendő meg; utóbbihoz az engedélyjegyek ellenőrzésére a szükséghez képest egy altiszt osztandó be.

A viz, fa, szalma és élelmiczikék elhozata a netalán szükséges biztosító rendszabályok szem előtt tartása mellett, a hosszú pihenőknél felsorolt határozványok szerint eszközendő.

Ha a viz helységekből hordatik, akkor a mennyire lehet, minden osztály számára egy külön helységrszakasz utalandó ki.

A jelekre és a riadókra nézve a táborban ugyanazon határozványok érvényesek, mint laktáborban.

Jelek. Riadó.

Ellenség közelében vagy ha tűzveszélytől kellene tartani, egyáltalán nem, vagy csak földött helyeken szabad tüzet rakni.

Tüz.

Katonai és egészségügyi rendőr szolgálat.

Katonai rendőr
rendszabályok.

A katonai rendőr rendszabályok a táborban és a laktáborokban az E—16. jelzetű utasításból vehetők ki.

Megjegyeztetik még:

A magasabb parancsnokságok a rendelkezésre álló gyalog tábori csendőröket a katonai- és egészségügyi rendőrszolgálat kezelésére, a hol csak lehetséges, a táborparancsnokok rendelkezésére bocsássák.

Egészségügyi
rendőr rendszabályok.

A tábor belsejében és annak közvetlen közelében a legnagyobb tisztaságnak kell uralkodnia.

Szigoruan ügyelendő arra, hogy a természeti szükség végzésére csakis az árnyékszékek használtassanak.

A közétkezési cikkek hulladékai gödrökbe hányandók, melyek ép úgy mint az árnyékszékek, legalább minden második napon egy körülbelül 20 centiméter vastag földréteggel befödendők és a lehetőség szerint fertőtlenítendő is.

A lóganaj összehordandó és a táborból minél előbb eltávolítandó.

Elvonulás a táborból.

A táborból való elvonulás előtt mindannak meg kell történnie, a mi szükséges arra, hogy betegségek és járványok keletkezésének eleje vétessek és a táborhely további használhatósága biztosíttassék. Ide tartozik mindenekelőtt, hogy az árnyékszékek és hulladékgödrök betemettesse-

nek, lehetőleg fertőtlenítessenek és hogy a táborhely megfelelőleg kitakaríttassék.

Figyelem fordítandó arra, hogy a táborhelyen oly tárgyak vissza ne maradjanak, melyeknek feltalálásából az ellenség fontos felvilágosításokhoz juthatna.

A táborkunyhók vagy a visszamaradó tárgyak felgyújtása csak akkor eszközölhető, ha ez különleges viszonyok folytán indokolva van és csak ha a táborparancsnok ezt elrendeli.

Földerítőszolgálat.

Általános határozványok.

A földerítés föloszlik olyanra, mely nagyobb távolságokra történik és olyanra, mely az oszlopok (csoportok) szűkebb körletére szoritkozik. Utóbbi a biztosítószolgálat közvetlen kiegészítésére és általában harcászati célokra szolgál.

A földerítőszolgálat kiváltképen a lovasság föladata.

Csapatok a földerítő szolgálatra.

A hol lovasság nem áll rendelkezésre, vagy a terep és egyéb viszonyok miatt nem alkalmazható, ott a földerítőszolgálat, területileg szűkebb korlátok között, a gyalogcsapatok által végzendő. Ez utóbbiak e célra akkor is igénybe vétetnek, ha a lovasság által eszközölt földerítőszolgálatnak kiegészítése szükségesnek mutatkozik, tehát különösen a biztosítócsapatoknál, továbbá az ütközet előtt és alatt.

Egyéb eszközök.

A földérintés egyéb eszközeit képezik: hírszerzőkémeknek alkalmazása, valamint hadifoglyok, visszahagyott betegek, szökevények és polgári egyének kikérdezése; hadifoglyoknak mihamarábbi bekísérése különös becses bir.

Azonkívül póstaküldemények (hirlapok, levelek és egyéb irományok), a legutóbbi póstaügydarabok, az elküldött és beérkezett táviratok lajstroma, a hatóságok legutóbbi ügyiratai, esetleg befolyásos személyiségek levelezései és följegyzései is fontos felvilágosításokat nyújthatnak, miért is ezek ellenséges földön minden állomásparancsnok (egyéb parancsnokok által, kiknek alkalmuk nyílik erre), nevezetesen azonban a földérintőszolgálatban álló csapatok által, lefoglalandók.

Önálló lovastestek.

Általában.

A földérintőszolgálatot a hadsereg arcza előtt vagy annak oldalában, önálló lovastestek végzik.

Az ellenség közvetlen felkeresése illetőleg a terep átkutatása rendszerint járőrök által történik, melyek, ha nagyobb távolságra küldetnek ki, hírszerzőjárőröknek neveztetnek.

Ha a földérintendő terület nagy kiterjedése vagy egyéb viszonyok nem engedik meg, hogy a földérintőszolgálat részletei a lovastest zömétől kiindulólág vezetessenek, továbbá azon esetekben, a mikor előreláthatólag harcz nélkül híreket szerezni nem lehet, megfelelő erejü és összeállítású

hírszerzőkülönítmények küldetnek ki. Ezek a földérintést a nekik kijelölt vonal mentén és mindkét oldalán, vagy a számukra külön kiutalt területeken belül eszközlik, mely célra maguk a szükséges járőröket előre küldik.

Hadosztály-lovasság.

Általában.

A hadosztály-lovasság első sorban a szűkebb körletben végzendő földérintőszolgálatra, továbbá a biztosítócsapatoknál és a főcsapatnál a lovasságnak kijutó egyéb szolgálatokra, valamint a menetterület közlekedő vonalaira és segédforrásaira vonatkozó azon adatok beszerzésére alkalmazandó, melyekre a magasabb parancsnokságoknak a legközelebb teendő rendelkezéseknél szükségük van.

Ha a földérintésre nem küldettek előre önálló lovastestek, akkor az ellenséggel való érintkezés keresendő, vagy azon esetben, a midőn az ellenség igen távol van, a földérintés mégis az illető seregtest biztosítócsapatain tul nagyobb távolságokra eszközlendő.

Hírszerzőkémek.

Bánásmód.

Azon egyének, kik magukat mint hírszerzőkémek igazolják, a kellő óvatosság szem előtt tartása mellett hathatós módon támogatandók és oltalmazandók.

Az ellenség felől jövő, magukat hírszerzőkémeknek valló, vagy magukat ezen minőségük-

ben igazoló egyének fedezet alatt haladéktalanul, tehát kikérdezés nélkül, azon parancsnoksághoz küldendő, mely elé vezetetni óhajtanak.

Ily egyének kísérésénél gondoskodni kell arról, hogy sem beszélgetés, sem szemlélet által oly viszonyokat meg ne tudjanak, melyeknek ismeretéből vagy tovaterjesztéséből a saját hadseregére hátrány származhatnék.

Hírszerzőkémek egyáltalában óvatossággal alkalmazandók, mivel igen könnyen árulókká válnak azzal szemben, a ki őket kiküldi. Tudósításokban nem szabad mindig bizni, mert félelemből, tulzásból és fontoskodásból gyakran csak oly dolgokat jelentenek, melyeknél reményük van, hogy azokat saját hasznukra kizsákmányolhatják. Ezen körülmények ellenőrzéséről, más ismert adatokkal való gondos összehasonlítások által, lehetőleg gondoskodni kell. (Lásd az E—16 jelzetű utasítás 10. §-át.)

Hadifoglyok, szökevények és polgári egyének útján szerzett hírek.

Mindazon egyének, kik az ellenségről felvilágosítást képesek adni, legyenek azok hadifoglyok, szökevények vagy polgári egyének, de különösen a saját körletben levő helységek előjárói és más tekintélyes vagy jólértesültnek ismert lakosai, az ellenség felől az állomásparancsnok által (és valamennyi egyéb parancsnokok

Általános határozványok.

által, kiknek erre alkalmuk nyílik) ügyes és óvatos módon kikérdezendők.

E mellett kiváltképen az ellenség állásáról és menetirányáról, erejéről, fegyvernemeiről, csapattesteiről és állapotáról, valamint a parancsnokok neveiről követelendő felvilágosítás. Időhiányában legalább a csapattestek számozása állapítandó meg, miből az ellenség hadrendjére nézve következtetések vonhatók le.

A lakósoknál eszközendő tudakozódásoknál mindenkor azok hangulatával is számolni kell. Ott, a hol a lakosság jó indulatához nem fér kétség, értelmes, a vidéket ismerő és a hadieszközök felől is lehetőleg tájékozott egyénekhez fordulunk. Ellenséges érzelmű lakosságnál éppen a műveltebb emberek részéről még szánszándékos tévutrivezetésre is ellehetünk készülvé, miért is ezekkel szemben különös óvatosság tartandó szem előtt. Fiuk, kiknek rendszerint több érzékük van katonai dolgok iránt, gyakran jobb felvilágosításokat adnak, mint felnőttek.

Ha több embert kell kihallgatni, akkor azok egymástól elkülönítetten kérdezendők ki.

A kérdések úgy intézendők, hogy a kérdezett soha se tudja, mire fektettetik a fősúly; különösen ügyelni kell arra, hogy a saját helyzet és a saját szándék el ne árultassék.

Hadifoglyoktól és szökevényektől azonfelül minden íromány elveendő és az előjáró parancsnokságok által esetleg a hadsereg-parancsnok-

Elővigyázat a kikérdezésnél.

Hadifoglyok, szökevények, gyanus egyének.

ságig továbbítandó, a hová, ha jónak látszik, további kihallgatás végett az illető személyek maguk is bekisérendők.

Gyanus egyének alaposan megmotozandók és a körülményekhez képest, a gyanut keltő adatok bejelentése mellett, szintén az előljáró parancsnoksághoz küldendők.

Biztosítószolgálat.

Általános határozványok.

Czél.

A biztosítószolgálat mindazon rendszabályokat foglalja magában, melyek a biztosítandó csapatokat (vonatokat) egyrészt lehetőleg megóvják ellenséges megfigyeléstől és nyugtalanítástól, másrészt pedig arra képesítik azokat, hogy idejekorán a saját szándéknak megfelelően harcra-kész állapotba helyezkedhessenek vagy hogy a harc alól magukat jókor kivonhassák.

Erő, összeállítás,
távolság.

A biztosítócsapatok erejére és összeállítására kötelező részletek meg nem állapíthatók.

Az erők lehető kimélése és az azokkal való gazdálkodás mindig szemelőtt tartandó; miért is biztosítószolgálatra a csapatoknak legfőbb negyedrésze, ha lehet azonban csak hatod- vagy még ennél is kisebb része alkalmaztassék.

A biztosítószolgálatra kirendelt gyalogsapatokhoz lovasság is osztandó be, mely mindig ott alkalmazandó, a hol mozgékonyága értékesíthető, így a földérintésre, a mennyiben ez a biztosító-

csapatokat illeti, a menetvonalról oldalt fekvő terep mefigyelésére, összeköttetési- és küldöncz-szolgálatokra. Utóbbi szolgálatokra ajánlatos lesz, a hol lehet, kerékpárosokat beosztani.

Hogy tüzérség osztassék-e be a biztosítócsapatokhoz és mily számban, az a főnforgó harcászati viszonyoktól függ.

A biztosítócsapatokhoz a szükséghez képest utászok, esetleg segélyhelyek, jelzőállomások stb. is beosztandók. Ütközetvonalukat csak külön rendeletre viszik magukkal.

A biztosítócsapatok el legyenek készülve arra, hogy magukat feláldozzák, ha a főcsapat oltalma ezt föltétlenül megkívánja. Egyébként az ellenséggel való összeütközés esetén a harcot mindig oly módon vivják, a mint ezt különös feladatuk, illetőleg a főcsapat által követendő cél kívánja.

Magatartás.

Menetbiztosító csapatok.

Biztosítószolgálat menetek közben.

a) Általában.

A biztosítószolgálat végzésére meneteken az elővéd, utóvéd és oldalvéd szolgálnak.

Tagozódás és
parancsnokság.

b) Az előmenet alatt.

Az elővéd rendeltetése az, hogy az oszlopot menetének irányában fedezze és annak harcra

Az elővéd feladata és magatartása.

való fejlődését lehetővé tegye. A terepet, melyen a főcsapatnak át kell vonulnia, derítse fel és gondoskodjék arról, hogy az oszlopnak szakadatlan és egyenletes tovamozgása szükség nélkül ne zavartassék; ezenkívül kötelmeihez tartoznak még a menetrend és menetalakzat fejezetbe felsorolt kötelmek is.

Az ellenséggel való találkozásnál annak erejét és csoportosítását kell az elővédnek kipuhatolni.

Oly pontok, melyek a főcsapat harczára fontosak lehetnek, gyorsan értendők el.

Gyenge ellenséges osztagok visszaverendők, tekintélyesebb erőkkel való összeütközéskor pedig arra kell törekedni, hogy már a bevezetőharcz által kedvező helyzet készíttessék elő a felfejlődő főcsapat számára.

Az elővéd és főcsapat közötti távolság oly nagy legyen, hogy utóbbinak menete félbeszakításoktól lehetőleg megóvassék és hogy számára az ellenséggel történő összeütközés esetén a harczra való felfejlődéshez szükséges idő biztosíttassék. Másrészt csak oly nagy legyen, hogy a főcsapat az elővédet idejekorán támogathassa.

Egyebekben az elővédnek a főcsapattól való távolságára vonatkozólag, valamint erejére és összeállítására nézve a 4-ik mellékletben vannak példák felhozva.

Az elővéd oly csapatoknál, melyek egy zászlóaljnál (lovas osztálynál) nem erősebbek, csak egy előjárórból, ezredeknél és dandároknál egy elő-

járórból és egy előhadból, hadosztályoknál ezen felül egy elővédtartalékból áll.

Előjárórül az előhadtól rendszeren 1—2 szakasz — a gyalog-(lovas-)századnál kisebb csapattól egy megfelelően gyengébb rész — különítendő ki, mely 400—1000 lépésnyire az előhad (főcsapat) előtt menetel.

Gyalogságból álló előjárórhöz lovasság adandó; kerékpárosok beosztása is ajánlatos.

Az előjárór feladata, hogy a terepet a menetvonalon és annak közelében megfigyelje.

Az előjárór nincs határozott menetalakzathoz kötve, hanem folytonos harczkésztségben úgy mozog, mint — tekintettel erejére, feladatára és biztosítására — legcélszerűbbnek mutatkozik. Rendszerint egy megfelelő távolra előre tolt éllel menetel és a szükséghez képest az oldalakba is küld ki kisebb járőröket, a mely célra rendszerint a beosztott lovasok alkalmaztatnak.

Hadműveletek alatt polgári egyéneket sohasem szabad az előjáró örön túl az ellenség felé kibocsátani.

Mihelyt valaki az ellenségről valamit észrevesz, erről az előjárór parancsnoka magának azonnal személyesen közelebbi felvilágosítást igyekezzék szerezni.

Előhadul $\frac{1}{2}$ —1 zászlóalj, a lovasságnál $\frac{1}{2}$ —1 lovas század különítendő ki, mely rendszerint viszonyok között 1000—2000 lépésnyire az elővédtartalék (főcsapat) előtt menetel.

Előjárór.

Előhad.

Az elővéd távolsága a főcsapattól, ereje és összeállítása.

4 ik melléklet.

Az elővéd tagozódása.

Az előhad feladata, hogy a figyelő szolgálatot az oldalakban kiegészítse és az előjárórt a harcban támogassa.

Elővéd tartalék.

Az elővédtartalék rendszerint 1—2 zászlóaljából, továbbá a szükséges lovasság- és tüzérségből nagyobb lovastesteknél rendszeren 2 lovasszázadból áll.

Az elővédnél esetleg beosztott utászok az elővédtartaléknál vagy az előhadnál, a netalán beosztott segélyhelyek, vonatok stb. az elővédtartalék végén menetelnek.

Rendes viszonyok között az elővédtartalék 2000—3000 lépésnyire a főcsapat előtt menetel.

Az elővédtartaléknak szintén kötelessége, hogy a figyelő szolgálatot az oldalakban kiegészítse és az előhadat a harcban támogassa.

Utóvéd.

Az utóvédnek a menetrend és menetalakzat fejezetben szabályozott feladatot kell teljesítenie és oly esetekben, midőn hátulról jövő támadások lehetősége forog fenn, az oszlopot is biztosítsa.

Az első esetben az utóvéd csak egy utójárőr-ből (gyaloghadosztálynál egy fél gyalogszázadból néhány lovassal, kisebb testeknél megfelelően gyengébb erőből) áll, mely 100 lépéssel a főcsapat vége, illetőleg a főcsapatnál levő vonat mögött menetel.

Ha az utóvédnek az oszlopot hátulról jövő támadások ellen is kell biztosítani, akkor számára hasonló határozványok érvényesek, mint az utóvédre hátramenetnél,

Oldalvéd.

Az oldalvéd rendeltetése az, hogy azon csapat oldalát biztosítsa, melynek parancsnoka által ki lett küldve.

Az oldalvéd járőrökből vagy osztagokból áll, melyek a főcsapatot vagy párhuzamos utakon folytonosan kísérik és ezeken megfelelően mélységbe tagozódnak, vagy melyek a főcsapattól — esetleg már az ezen célra megerősített elővédtől — csak a szükséghez képest küldetnek ki az oldalakba ideiglenes megfigyelésre vagy alkalmas pontok megszállására.

c) Hátramenetnél.

Az utóvédnek az a fontos rendeltetése, hogy a hátramenetet szükség esetén teljes feláldozással fedezze.

Utóvéd.

A hátramenetnél az utóvéd tagozására, erejére és összeállítására, valamint kötelmeire nézve, az ellenség irányában változott viszony tekintetbevétele mellett, általában hasonló határozványok érvényesek, mint az elővéd s ennek tagjai számára az előmenet alatt.

Az utóvédnek azonban, tekintettel arra, hogy a főcsapat részéről támogatásra rendszerint nem számíthat, erősebbnek kell lennie — különösen tüzérségben — mint az elővédnek előmenet alatt.

Hogy az ellenséggel az érintkezés fentartható legyen, rendszerint hozzá osztatik be az egész rendelkezésre álló lovasság, mely a megengedhető

távolságra visszamarad és az oldalakra is különös figyelmet fordít.

Az utóvéd tagjai utójárőrnek, utóhadnak és utóvédtartaléknak neveztetnek.

Elővéd.

Az elővédnek egyrészt az oszlop előtt minden menetakadályt el kell távolítani, másrészt ily akadályokat az ellenség számára akként előkészíteni, hogy az utóvéd azokat könnyen és gyorsan befejezhesse.

Oldalvéd.

Az oldalvédnek feladata és összeállítása, valamint kötetelmei ugyanazok, mint az előmenetnél; tévedések elkerülése végett a «jobb» és «bal» oldalvéd elnevezések mellőzendők.

d) *Oldalmenetnél.*

Oldalvéd.

Oldalmenetnél az oldalvéd rendeltetése, hogy az ellenség támadásának addig álljon ellent, míg a főcsapat menetét befejezte vagy az ütközethez felfejlődött.

Elő- és utóvéd.

Ha az oszlop éle ellen támadás várható, akkor az elővéd ugyanazon erővel, összeállítással és általában ugyanazon kötetelmekkel is bír, mint az előmenetnél. Ha azonban ily támadástól nem kell tartani, akkor az gyengébb is lehet.

Hasonló határozványok érvényesek az utóvéd számára.

Biztosítószolgálat hosszabb megállás alatt.

Általában.

Menetközben való huzamosb tartózkodásnál mindig biztosított megállásba kell átmenni.

E végből a menetbiztosítócsapatok megállanak, arcot fordítanak kifelé.

Szükség esetén tábori őrsök, a körülményekhez képest főőrsök is, a menetvonalról elágazó közlekedési vonalakon állítandók fel és pedig azon csapatok által, melyek ezen vonalakhoz legközelebb állanak.

Előőrsök.

Általános határozványok.

Kiterjedés.

Az előőrsöknek oly felállítást kell elfoglalni, hogy az ellenségnek valamennyi — a laktáborozó vagy táborozó csapatokhoz és vonatokhoz vezető — közlekedővonala fődözve legyen.

Hogy ha az előőrsöknek ebből kifolyó kiterjedése vagy a terepviszonyok megkívánják, akkor két vagy több előőrsszakasz alakítandó.

Az előőrsök nemei.

Az előőrsök nemére nézve a biztosító szolgálatra vonatkozó általános határozványok 3. fejezetében érintett viszonyok mellett, a főcsapat megállásának tartama, valamint azon idő is mérvadó, a mely az előőrsök felállításához rendelkezésre áll.

A csapatok mozdulatai rendszerint, különösen éjjel, közlekedővonalakhoz vannak kötve,

miért is az előőrsfelállításnál főképen oda kell törekedni, hogy azon közlekedővonalak, a melyeken az ellenségnek a főcsapathoz való közeledése valószínű vagy lehetséges, megszállassanak.

Menetelőőrsök.

Ha a menet befejezte után a csapatok elszállásolása azon szándékkal történik, hogy a menet másnap folytattassék, akkor megelégszünk a fontos közlekedővonalak megszállásával és a biztosítást járőrmenetek által egészítjük ki.

Zártelőőrsök.

Ellenség közelében a biztosító rendszabályok fokozandók és a szerint, a mint ezt a körülmények követelik, egyes irányokban (szakaszokban) vagy az egész kiterjedésben, zártelőőrsök állítandók fel.

Ütközetelőőrsök.

Ha az éj beállta folytán félbeszakított ütközet után vagy más hasonló helyzetekben, az ellenség közvetlen közelében kell éjjelezni, akkor a csapatok az éjen át, többé-kevésbé harczalakzatba alakulva maradnak és az egyes harczcsoportokon belül szervezendő biztosítás egy valószínű harczvonal jellegével fog birni.

Távolság, erő és összeállítás.

Az előőrsöknek távolsága a biztosítandó csapattól akkora legyen, hogy az ellenségnek ezen távolság megtevésére és az előőrsök ellenállításának leküzdésére legalább is annyi időre legyen szüksége, mint a főcsapatnak a harczkészség elérésére. A távolság annál nagyobb lesz, minél kisebb a főcsapat harczkészsége.

Tagozódás

Az előőrsök rendszerint: zászlóaljknál (osztályoknál), valamint kisebb testeknél tábori

őrsökből, — ezredeknél és dandároknál tábori-őrsökből és főőrsökből, — hadosztályoknál ezenfelül egy általános előőrstartalékból vagy minden szakaszban egy ilyenből, állanak.

Ha több előőrsszakasz alakíttatik, akkor mindegyikben egy önálló előőrsparancsnok működik.

Előőrsparancsnok.

Rendes tartózkodási helyét ott választja, a hol az a gyors parancsadás érdekében legcélszerűbb; ha előőrstartalék van, ennél tartózkodik.

A táboriőrsök feladata első sorban a figyelőszolgálat; ezenfelül őrködniök kell a fölött, hogy az előőrsvonalat senki jogtalanul át ne lépje.

Táboriőrsök.

Ennélfogva oly helyeken, a hol fedezve a terepet jól megfigyelhetik, különösen az ellenség által fölhasználható bejáróutakon állítandók föl.

Táboriőrs gyanánt egész — 8 embernél nem kisebb erejű — rajok (járőrök) alkalmazandók.

Azon táboriőrsök, melyek fő - közlekedővonalakon vagy fontos pontokon állítatnak fel, tisztek által, a többiek pedig altisztek által vezénylendők.

Egyes táboriőrsökhöz, a mennyiben szükséges, lovasok vagy kerékpárosok osztandók be.

A táboriőrsök távolsága a főőrstől illetőleg a főcsapattól, általában 1000 lépés.

A zártelőőrs-felállításánál a táboriőrsök közötti távolság csak akkora lehet, hogy a közbeeső terep szakadatlan megfigyelése lehetséges

legyen. Ennélfogva nappal és áttekinthető terepen a táboriőrsök közötti térközök nagyobbak (mintegy 500—1000 lépésűek) lehetnek, míg éjjel és ködös időben vagy födött terepen a térközök új táboriőrsök közbeiktatása, esetleg a táboriőrsök hátravonása által megfelelően kisebbitendők.

Ha a táboriőrsök vonalától előre vagy oldalt fekvő valamely pont, mint: magaslat, templomtorony stb. jó áttekinthetést nyújt, oda — némelykor csak nappal — egy táboriőr, ha lehetséges tiszt parancsnoksága alatt, előretolandó; erről azonban a legközelebb levő táboriőrsök (és a szomszéd főőrsök) értesítendőek.

Minden táboriőr «őrszem» gyanánt egy kettős őrt, kivételesen, a biztosítandó csapat parancsnokának külön rendelkezésére, egy egyes őrt állít föl.

Az egy és ugyanazon főörstől függő táboriőrsök, a jobb szárnytól a bal felé folyó számokkal jelölendőek.

Minden főőrs az általa felállított táboriőrsökkel egy előőrscsoportot képez, melynek kiterjedése zártelőrs-felállításkor körülbelül 2000—3000 lépést fog kitenni.

A főőrsök a figyelőszolgálatot kiegészítik és ellenséges támadásnál a tőlük függő táboriőrsökkel együtt a benyomuló ellenséget visszavetik vagy ha ez nem lehetséges, az ellenséget addig, a míg lehet, feltartóztatják.

Rendes viszonyok között a főőrs ereje 1, kivételesen $\frac{1}{2}$ gyalog (lovassal) század, sőt a hol szivós ellenállás fejtendő ki, 2 vagy több gyalog (lovassal) század is lehet.

Minden főörshöz, a hol lehetséges, lovasok (kerékpárosok) megfelelő számban beosztandók.

Kivételesen egyes főőrsökhöz lövegek is beoszthatók.

Utászok azon főőrsökhöz osztatnak be, melyeknél a helyi védelemre nagyobb erősítések eszközendők.

A főőrsöknek távolsága az előörstartaléktól, illetőleg a főcsapattól, általában 2000—3000 lépést fog kitenni.

A főőrsök ezen hely után, a hol állanak, ezenfelül az előőrs felállításán belül (előőrszszakaszoknál csakis ezeken belül) a jobb szárnytól a bal felé, folyó számokkal jelöltetnek meg.

Az előörstartalék arra van hivatva, hogy a főőrsök és tábori őrsök ellentállásának a kellő nyomtérket megadja; ezért legcélszerűbben több ellenséges közeledő vonalnak egyesülése közelében állittatik föl.

Az előörstartalék általában 3000—4000 lépésnyi távolságra lesz a főcsapattól. Az előörstartalék rendes viszonyok közt 2—3 zászlóaljából, 1 lovas századból és 1 ütegből áll.

Az egyes előörstagok mindig oly állapotban legyenek, hogy az ellenséges támadás őket minden körülmények között harcukészzen találja.

Előörstartalék.

Harcukészültség.

Táboriőrsöknek, főőrsöknek és az előőrs-tartalék készülségének sátrakat nem szabad felállítani; kedvezőtlen időjáráskor azonban a sátorlapokat esőköpeny gyanánt magukra vehetik, és — az őrszemek, örök, járőrök, táboriőrsök és eligazítóaltisztek kivételével — a sátorlapok csuklyasszerű részét is fejükre huzhatják.

Őrszemek, örök és járőrök csak akkor dohányozhatnak, ha ezt a főőrs parancsnoka megengedi.

Ezután elrendeli a legközelebbi környék és az oldalt fekvő terep átkutatására szükséges járőrmeneteket.

A táboriőrs parancsnoka a táboriőrs szolgálataért és folytonos harckészségeért felelős; neki folytonosan éber figyelemmel kell lennie.

Minden eligazítást személyesen eszközöl.

Mindenféle kiküldéseknél tekintet veendő arra, hogy a táboriőrs parancsnoknál az őrszemen kívül legalább még 2 ember maradjon.

Mindazon észrevételeket, melyekről jelentést vett — a mennyire ez neki, a nélkül, hogy a táboriőrs legközelebbi körletéből eltávoznék, lehetséges — személyesen vizsgáljon meg.

Mindazon esetekben, melyekre magatartása külön előírva nincsen, a körülményekhez képest, saját belátása szerint kell cselekednie.

Ha az ellenség felől jövő személyek, járőrök vagy csapatok az előőrsvonalon átlépni akarnak, akkor a tábori őrs parancsnoka — hacsak azokat

Az előőrsvonal
átlépése.

a saját hadsereghez tartozóknak kétségtelenül fel nem ismeri — megfelelő távolságban «Állj!» — «Ki vagy»-szóval megszólítja (megállítja); ha az illető a második rákiáltásra meg nem áll, ellene a fegyver használandó.

Ha megállított katonai egyének behatóbb kikérdezés után sem ismertetnek fel a saját hadsereghez tartozóknak, akkor azok, ép úgy, mint valamennyi megállított polgári egyén, a főőrs-höz kísérendők.

Senkit, a ki az ellenség felől jő, visszautasítani nem szabad, hanem mindenkit le kell tartóztatni.

A belülről kifelé haladóakra vonatkozólag szabályul szolgál, hogy minden közeledő — nappal a személyesen ismert előljárók és azon járőrök és csapatok kivételével, a kik, illetve melyek kétségtelenül mint a saját hadsereghez tartozók ismertetnek fel — a táboriőrs parancsnoka által megállítandó.

Egyes katonai vagy polgári egyének csak azon tábori őrsöknél, a melyeknél az előőrsvonal átlépése határozottan meg van engedve és egyáltalában csak akkor bocsáthatók ki az előőrsvonalon túl, ha őket a főőrs egy altisztje vagy őrvezetője — a ki egy a főőrs parancsnoka által láttamazott engedélyjegyet hoz át — a táboriőrshöz kíséri.

Ha valaki az előőrsvonalat önhatalmulag átlépni akarná, azt el kell fogni és a főőrs-höz

kisérti, ha pedig a kétszeri felszólításra meg nem áll, ellene a fegyver használandó.

Mihelyt valaki a táboriőrök vonala felől a főörs felé közeledik és az ott felállított örök által személyesen nem ismeretes, ezek az eligazításra kijelölt altisztnak kiáltással hirt adnak.

Ha ezen altiszt a közeledőkben nem ismer fel kétségtelenül a saját hadsereghez tartozó egyéneket, akkor a táboriörsparancsnokra nézve előírt módon jár el.

A táboriörs vonal irányában való átlépés csak személyesen ismert előljáróknak, járőröknek, csapatoknak és oly személyeknek engedendő meg, kik a főcsapot parancsnoka vagy valamely még magasabb előljáró által kiállított engedélyjeggyel igazolják magukat.

A főörs parancsnoka az ily személyeket, az engedélyjegy láttamozása után, egy altiszt vagy örvezető által azon legközelebbi táboriörshöz kísérteti, a melynél az előörsvonalon át lépni szabad.

Az ütközet.

Magatartás az ütközet előtt, alatt és után.

A lovasítottak, ha lóháton maradásuk nem szükséges, az ellenséges tűz hatásos körletében szálljanak le a lóról, de lovaikat akként tartásuk készen, hogy szükség esetén azonnal ismét felülhessenek.

Lovásítottak
lóról szállása.

Ha csapatok, melyek harcban nem állanak és oly különös rendeltetéssel, mely más alkalmazást kizárna, nem birnak, bárhol valamely harcra értesülnek vagy tartós löveg- vagy puskatüzet hallanak, akkor a parancsnok kötelessége, a tüzelés okát illetőleg a harczhelyzetet sürgősen ki-puhatoltatni és álláshelyét, valamint csapatjának erejét a harcban álló parancsnokkal azonnal közölni. Egyébként pedig szem előtt tartandó, hogy az összes, másutt nélkülözhető saját erőknek minél gyorsabb összeözönlése az illető harczmezőre, az ellenség legyőzésére mindenkor kiváló értékkel bir. A merészebb elhatározás többnyire a legjobb is, és tétlenség a legnagyobb hiba, melyet háboruban egyáltalában el lehet követni.

A harcban nem álló parancsnokok kötelességei.

A ki a saját vagy szövetséges seregünkhöz tartozó veszélyeztetett csapatokat tőle kitelhetőleg támogatni elmulasztja, a legsúlyosabb felelősséget veszi magára.

Az ütközetvonal mögött, netán utakon álló csapatok és vonatok parancsnokai, a hátullevő csapatokkal és tartalékintézetekkel való közlekedés számára, különösen a csapatmozgások és a sebesültek szállítása számára, a közlekedő vonalak szabadontartásáról minden körülmények között erélyesen gondoskodni kötelesek.

A tisztnek és altisztnak oda kell törekedni, hogy határozott, öntevékeny cselekvéssel, a személyes vitézség és állhatatosság példájával, valamint buzdító szavuk által valamennyi alá-

A tiszt és altiszt közreműködése.

rendeltjüket magukkal ragadják vagy legalább is kitartásra bírják addig, míg az ellenség legyőzésére minden megtörtént, a mire emberi erő képes. Rendetlenségeknek és ingadozásoknak szükség esetén az erőszak eszközeinek kiméletlen alkalmazásával kell elejét venni.

Azokat, kik a harcban különösen kitűnnek, minden esetre tartsák meg emlékezetükben és magatartásukat az ütközet befejezte után hozzák a közvetlen előljáró parancsnok tudomására. Hasonló módon azok is, kik az ütközetben nem tettek eleget kötelességüknek, kérlelhetlenül bejelentendők.

Semmiféle előljárónak szóban vagy tettben nyilvánuló csüggetegséget az ütközetben tűrni nem szabad.

A ki döntő pillanatokban csüggeteg szavakat ejt, fegyverzetet vagy löszert elhány, az engedelmességet megtagadja, magát az ütközetből önhatalmulag kivonni igyekszik vagy fosztogat, az elrettentő példa gyanánt a csapatparancsnok illetőleg a közbelépő előljáró által személyesen vagy ennek parancsára a csapat szemeláttára haladéktalanul felkonczolandó.

Ha valaki ily rendkívüli rendszabályt alkalmazni kénytelen volt, erről, mihelyt csak lehet, a legközelebbi előljáró csapatparancsnokságnak jelentést tegyen.

Súlyos sebesültek a sebesültvivők által a segélyhelyre viendők. Utóbbiak támogatására a

szükséghez képest oly emberek alkalmazandók, a kik nincsenek lőfegyverrel fölfegyverkezve. Csak ha ilyenek nem állának rendelkezésre, vagy számuk nem volna elegendő és a harczhelyzet megengedi, szabad a parancsnoknak ezen szolgálatra az elengedhetlen szükséges számú katonákat az ütközetlétszámból — és pedig csak egészen különleges esetekben a legelső vonalban levő csapatoktól — kirendelni.

Az összes előljárók legnyomatékosabb és legönfeláldozóbb tevékenységére az ütközet után is — bármily kimenetelű legyen is az — szükség van. Ilyenkor hajthatatlan szigorral, szükség esetében a legvégsőbb rendszabályok alkalmazása által, kell a rend helyreállítására törekedniök.

Ha az ellenség előnyt vivott ki, akkor a vezetők állhatatossága, erélye és lélekjelenléte emelje és erősítse a csapatok bátorságát és semmi-féle eszközt nem szabad elmulasztani, hogy az ellenség nyomása feltartóztassék, valamint zászlók és lövegek biztonságba hozassanak.

Kegyetlenséget és céltalan pusztítást semmi szín alatt sem szabad tűrni.

Ha az ellenség vissza lett vetve, akkor a saját és az ellenséges csapatok sebesültjeit fel kell keresni, őket ápolni, bekötözni és a legközelebbi egészségügyintézetekbe szállítani. Az esetek a halál gondos megállapítása után eltemendők.

Elhódított ellen-
séges hadianyag
és államjavak.

Az ellenségtől elhódított hadianyag és állam-
javak — kiváltképen zászlók, fegyverek, lovak,
lőszer, élelmiszer, pénztárak és irodák — mihelyt
csak lehet, a hadosztályparancsnoksághoz (a had-
osztály kötelékében nem állók részéről a hadtest-
parancsnoksághoz) bejelentendők.

A továbbiak a hadseregparancsnokság utasi-
tásai szerint lesznek elrendelve; az előbb meg-
nevezett parancsnokságok azonban fel vannak
hatalmazva, a zsákmányul ejtett lovak-, jármű-
vek-, élelmiszerek- és egyéb anyagból az aláren-
delt csapatoknál fennálló ebbeli hiányokat fedezni.
Sürgős szükség esetén ily rendszabályra — a
hadosztályparancsnoksághoz való jelentéstétel kö-
telezettsége mellett — az egyéb csapatparancs-
nokok is fel vannak jogosítva.

A zsákmányul esett tárgyakból, büntetés
terhe alatt, semmit sem szabad eltitkolni vagy
önhatalmulag eltávolítani. (Lásd az E—16 jelzetű
szabály 20. §-át is.)

Hadtápszolgálat

Általában.

A hadtápszolgálat azon ténykedéseket öleli
fel, melyek oda irányulnak, hogy a működő
hadsereg összeköttetése a saját országgal szaka-
datlanul föntartassék és a forgalom a hadsereg
mögötti körletben szabályoztassék.

Hadtápvonalak
és azoknak beren-
dezései.

E célra az utak és vasutak (hajózható
folyók) a működő hadsereg és az ország belseje

között, a szükséghez képest mint hadtápvonalak
rendeztetnek be.

A hadtápvonalak berendezése abból áll, hogy
az utak fontosabb pontjain hadtápparancsnok-
ságok és fontosabb vasuti állomásokon pálya-
udvar-parancsnokságok állittatnak fel, továbbá,
hogy raktárak, egészségügyi intézetek, stb. ren-
deztetnek be, szállítóeszközök tartatnak készen
és hogy a forgalom berendezésére és biztosítá-
sára szükséges rendszabályok megtétetnek.

A hadtápvonal nagy hossza vagy annak
többszörösítése esetében, a hadtáputakon hadtáp-
vonal-parancsnokságok állithatók fel, melyek az
egész hadtápvonal fölött, vagy a körülményekhez
képest annak csak egy része fölött parancs-
nokolnak.

A vasutakon vasutvonal - parancsnokságok
állittatnak fel.

A hadtápparancsnokságok a hadsereghez és
a hadseregtől vissza a közlekedést közvetítik, a
közlekedőutak folytonos és biztos használhatóságá-
ról gondoskodnak és ellenséges földön az ország
segédforrásainak kihasználásánál közreműködnek.

Hadtápparancs-
nokságok.

A pályaudvarparancsnokságok a kiutalt vasut-
körletben a katonai és katonai-rendőrszolgálatot
kezelik és a pályaudvarnak katonai biztonságáért
felelősek.

Pályaudvar-
parancsnokságok

Ott, a hol nincsen állomásparancsnok, illető-
leg hadtápparancsnokság, azon szállitmányok
számára (tömeges szállitmányoktól eltekintve),

melyek az irányítás értelmében a vasuti utazást félbeszakítják és éjjeleznek, ők kötelesek az elszállásolást — utóbbi esetben lehetőleg közel a pályaudvarhoz — előkészíttetni.

Hadikövetek.

Kiküldés.

Az ellenséggel való közlekedésre hadikövetek útján a hadsereg-főparancsnokon (valamely önállóan működő hadsereg parancsnokán) kívül csak a következők vannak jogosítva:

- a) A bekerítő és ostromló csapatok parancsnokai;
- b) a bekerített, ostromlott vagy ostromzár alá vett erődített helyek parancsnokai, azonban csakis a védelmitanács tudtával;
- c) elkülönített seregtestek parancsnokai;
- d) oly portyázókülönítmények parancsnokai, melyek a hadsereggel összeköttetésben nem állanak;
- e) azon egyének, kik erre különös esetekben a hadsereg-főparancsnok által fölhatalmaztatnak.

Jelvény.

Hadikövetül mindig tiszt küldendő ki, a ki igazolvánnyal látandó el.

A hadikövetnek, hogy messziről felismerhető legyen, fehér kendővel (fehér lobogóval) kell ellátva lennie és kíséretében egy kürtös (trombitás) legyen, ki az ellenséghez közeledve, a diszjelet fujja.

Ellenséges hadikövetekkel való közlekedésnél a legnagyobb óvatosság tartandó szem előtt. Egy ily hadikövet megjelenésének szigorú felelősség terhe alatt semmi esetre sem szabad ütközetek vagy megkezdett vállalatok folytatását megakadályoznia.

Közlekedés ellenséges hadikövetekkel.

Hadikövet ellen fegyver csak akkor használható, ha ellenséges szándékot tanúsít vagy a megállítás után szökési kísérletet tesz.

A hadikövet kíséretében egy hangáson kívül legföljebb még egy egyént szabad megdürni.

Ha valamely hadikövet irományokat hozott át, ezek tőle a legközelebbi, tiszt által vezényelt csapatnál elveendőek és az ellenséggel való közlekedésre jogosított előljáró parancsnokhoz haladéktalanul elküldendőek.

Ha egy hadikövet oly tábori őrsnél jelentkezik, a melynek altiszt a parancsnoka, akkor a hadikövetnek a táboriőrsvonalon kívül, arccal kifelé kell maradni mindaddig, míg a főőr értesítettik és onnét a további intézkedések megtételnek.

Hasonló eljárás követendő a menetbiztosító csapatoknak legelől levő részeinél is.

Ha a hadikövet valamely csapatparancsnokkal óhajt beszélni, akkor a legközelebbi, tiszt parancsnoksága alatt álló csapatnál őrizet alatt tartandó, tőle a küldetésre vonatkozó igazolvány követelendő és ezen okmány egyidejű betérjesz-

tése mellett a legmagasabb vezénylő parancsnoknak a hadikövet óhajára vonatkozó elhatározása kikérendő.

Ha az állítólagos hadikövet nem képes magát igazolvánnyal igazolni, akkor vele mint hadifogolylyal kell elbánni.

Ha valamely hadikövet, ki magát kellően igazolta, várni nem akar, úgy neki a csapatjához való visszatérés csak akkor engedendő meg, ha az általa netán észlelt hadműveletek közlése nem okozhat többé kárt. A hadikövettel udvariasan kell bánni, azonban katonai ügyekről minden beszélgetés visszautasítandó.

Ha valamely ellenséges hadikövet a hadsereg körletén belül bárhová kísértetik, akkor úgy az ő, mint kíséretének szemei bekötendő; ha kocsin érkezik, akkor ezenfelül a kocsis egy katona által felváltandó.

A hadikövetet, miután megbizásának eleget tett, mihelyt csak lehetséges, minden elővigyázati rendszabály szem előtt tartása mellett, vissza kell küldeni.

Genfi egyezmény.

Legfontosabb határozványok.

A genfi egyezmény legfontosabb határozványai a következőket állapítják meg:

Valamennyi egészségügyi intézet semleges, mindaddig, a mig sebesültek és betegek van-

nak bennük és a mig katonaság ezen intézeteket meg nem szállja. A személyzet (beleértve a lelkeseket), az ellenség által megszállott területen is semleges, mindaddig, a mig hivatását teljesíti és vannak oly sebesültek, a kiket ápolni kell.

Ha a személyzet a saját hadsereghez visszatérni óhajt, akkor az ellenséges parancsnok határozza meg az elvonulás időpontját, a melyet azonban csak rövid időre halaszthat el, ha ez katonai szempontokból szükséges.

E mellett az anyagot mindazon egészségügyi intézetektől, melyek a csapatokat a betegek és sebesültek felvétele végett a csatatérre követik, mint semleges anyag elvihető, a többi egészségügyi intézetek anyaga ellenben a haditörvényeknek van alávetve.

Azon lakosok, kik sebesülteknek segínyt nyújtanak és ilyeneket magukhoz vesznek, azon terhek elosztásánál, melyek a csapatok beszállásából és a kivetett hadisarczokból származnak, az általuk tanusított jótékonyság fokához mértentekintetbe veendő.

Ellenséges sebesültek és betegek épügy ápolandók, mint a saját bajtársak.

Hadifogságba jutott sebesültek, mindkét fél hadvezérei között létre jött megállapodáshoz képest azonnal visszaadhatók a saját előőrsöknek. Máskülönben pedig szolgálatképtelenek felgyógyulásuk után, vagy ha lehet még előbb, hazájukba elbocsátandók; ugyanez áll szolgálatképe-

sekről is, de azon kötelezettség mellett, hogy a háboru alatt fegyvert többé nem fognak.

Azon tiszteket, a kiknek hadseregükhöz való visszatérése a fegyverek sikerére befolyással volna, vissza lehet tartani.

Egészségügyi intézetek és a hozzá tartozó személyzet a megállapított jelvénynyel, vagyis egy vörös kereszttel fehér alapon (intézeteknél a zászlókon, személyeknél a karkötőkön) felismerhetővé teendők.

IV. FEJEZET.

Kivonat a hadra kelt sereg vonat utasításából.

Általános határozványok.

A vonat általános fogalma és tagozása.

A *vonat* a hadra kelt seregnek azon szükségleteit szállítja, melyek annak táplálkozására, továbbá a harcképességének és a hadi működési képességének fentartására és előmozdítására nélkülözhetlenek. Általában magában foglalja tehát az említett czélokra szolgáló összes járműveket, lovakat, málhás állatokat, valamint a vágómarhát továbbá az azokhoz tartozó személyzetet.

A szabályzat értelmében közvetlenül a csapatoszlopban menetelő század- és üteg-lőszerkocsik, továbbá a műszaki csapatok szerelékkocsijai és a gyalog csapatok felszerszámozott tartalék lovai, — alkalmaztatásuk tekintetében — nem számítanak a vonathoz.

A «vonat»
fogalma.